

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ · УРОК 16

Практичне заняття. Комуністичний тоталітаризм: світоглядне наповнення і спрямованість.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Матеріал уроку

Урок 16. Практичне заняття № 3.
Порівняння тоталітарних режимів

Головна думка

Практична робота спрямована не на механічне запам'ятовування, а на порівняння конкретних ознак тоталітаризму в Італії, Німеччині та СРСР.

Після уроку учні мають уміти

за критеріями визначати наявність ознак тоталітаризму; аргументувати висновок прикладами; бачити спільні механізми диктатур і відмінності їхніх ідеологій та економічних моделей.

Джерельна основа

І. Я. Щупак, «Всесвітня історія. 10 клас», § 16, с. 105.

1. Завдання

Спираючись на матеріал уроків 11–15 та §12–16 підручника, заповніть порівняльну таблицю. У кожній клітинці наведіть не лише «так/ні», а короткий конкретний приклад.

Італія, 1922– Німеччина, СРСР, 1920–

Критерій

1939 1933–1939 1930-ті

1.1. «Велика ідея», що _____
пояснює мету розвитку
суспільства

1.2. Масова пропаганда, _____
підміна індивідуальних
цінностей офіційними

2.1. Провідна роль держави в _____
економіці, великі державні
проекти

2.2. Відчуження виробника від _____
власності та самостійного
рішення

2.3. Ізоляція або обмеження _____
зв'язків зі світовою
економікою

3.1. Придушення політичної _____
опозиції

3.2. Культ керівника _____

3.3. Мілітаризм і культ сили _____

3.4. Націоналізм, ксенофобія, _____
державний антисемітизм

3.5. Територіальні претензії та агресивна зовнішня політика

Всесвітня історія · урок 16

2. Опорний матеріал для аргументації

Країна Приклади, які можна використати

Італія Однопартійність після 1926 р.; Велика фашистська рада; культ дуче; корпоративна держава; фашистська міліція; націоналізм і милітаризм; Латеранські угоди.

Німеччина НСДАП як єдина партія; фюрер-принцип; гестапо, СС і концтабори; Міністерство пропаганди; расові закони 1935 р.; антисемітизм; милітаризація економіки; «життєвий простір». СРСР Монополія ВКП(б); культ Сталіна; ГУЛАГ; командна економіка; п'ятирічки; колективізація; масові репресії; ідеологічний контроль освіти, культури і преси.

3. Порівняйте не лише спільне, а й відмінне

Питання Підказка для висновку

Чи однакова роль У СРСР основні засоби виробництва були державними; приватної власності? в Італії та Німеччині приватна власність зберігалася, але держава дедалі сильніше її контролювала.

Чи однакові центральні Італійський фашизм ставив у центр державу й ідеї? національну велич; нацизм — расу й «життєвий простір»; сталінізм офіційно спирався на комуністичну класову ідеологію.

Чи однакові масштаби У всіх трьох режимах опозицію переслідували, але репресій? форми, масштаби й цільові групи відрізнялися.

Чи всі режими однаково Державний расовий антисемітизм був визначальною були антисемітськими? рисою нацизму; не слід механічно переносити його на інші режими.

4. Завдання до групової роботи

1. Група 1: доведіть або спростуйте тезу «усі тоталітарні режими

однакові».

2. Група 2: порівняйте роль партії та вождя в Італії, Німеччині та

СРСР.

3. Група 3: порівняйте економічні моделі трьох режимів.

4. Група 4: порівняйте використання пропаганди, молодіжних

організацій і репресій.

5. Висновок, який має сформулювати учень

Орієнтир. Тоталітарні режими мали спільні механізми: однопартійність, культ вождя, пропаганду, придушення опозиції та прагнення контролювати суспільство. Водночас їхні ідеології, ставлення до власності, раси, класу й нації істотно відрізнялися.